

Capitulum Primum

[In Aegyptō] filiī Isrāēl crēvērunt, et qua-
si germinantēs multiplicatī sunt: ac rōboratī
nimis, implēvērunt terram.

Surrēxit intereā rēx novus super Aegyp-
tum, quī ignorābat Ioseph. Et ait ad popu-
lum suum: “Ecce, populus filiorum Isrāēl
multus, et fortior nōbīs est. Venīte, sapien-
ter opprimāmus eum, nē forte multiplicē-
tur: et sī ingruerit contrā nōs bellum, ad-
dātur inimicīs nostrīs, expugnātisque nōbīs
ēgrediātur dē terrā.”

germināre: emittere germina (ea quae ex herbīs veniunt: semen, fructus, cēt.)

quasi germinantēs: non vero germinantēs (quia hominēs non germinant) sed vidērī aliquō modō germināre

multiplicāre: multum facere; augēre
rōborāre: virēs dāre

sapienter (adv) < sapiēns

opprimere: efficere ut aliquis surgere nōn possit

ingruere: cum vi accedere

tabernaculum, -ī (n)

later, lateris (m)

praeposuit eīs magistrōs operum:
dedit magistrīs potestatē super opera
filiōrum Isrāel
onus, oneris (n): res quam difficile est
portare vel agere. e.g.: saccus lapidibus
plenus, labor difficilis

illūdere: deridēre
amāritūdo, -inis (f)
< amārus/a/um ↔ dulcis, -e
per-dūcere: trahere
lutum, -ī (n): terra humida
famulātus, -ūs (m): servitus; conditiō
servōrum
obstetrix, -īcis (f): femina quae iuvat
feminam gravidam parere

praecipere: imperāre
partus, -ūs (m): actus pariendi

reservāre: servāre, conservāre

praeceptum, -ī: quod praecipitur
nōn fēcērunt iuxtā praeceptum
regis: non parent praceptō rēgis

cōservāre: servāre
mas, maris (m): homo (vel animal)
masculinus

Præposuit itaque eīs magistrōs operum, ut affligerent eōs oneribus: ædificaverunt quē urbēs tabernāculōrum Pharaōnī, Philom et Ramessēs. Quantōque opprimēbant eōs, tantō magis multiplicābantur, et crēscēbant: ḍoderantque filiōs Isrāel Ægyptiī, et afflīgēbant illūdentēs eīs, atque ad amāritūdinem perdūcēbant vītam eōrum operibus dūrīs lutī et lateris, omnīque famulātū, quō in terrāe operibus premēbantur. Dīxit autem rēx Ægyptī obstetrīcibus Hebræōrum, quārum ūna vocābātur Sephora, altera Phua, præcipiēns eīs: “Quandō obstetrīcābitis Hebræās, et partus tempus advēnerit: sī masculus fuerit, interficite eum: sī fēmina, reservātē.”

Timuērunt autem obstetrīcēs Deum, et nōn fēcērunt iuxtā præceptum rēgis Ægyptī, sed cōservābant marēs. Quibus ad sē accersītis, rēx ait: “Quidnam est hoc quod facere voluistis, ut puerōs servārētis?”

Quæ responderunt: “Nōn sunt Hebreæ

sicut Ægyptiæ mulierēs: ipsæ enim obstetricādī habent scientiam, et priusquam veniāmus ad eās, pariunt.”

Bene ergō fēcit Deus obstetricībus: et crēvit populus, cōfortatusque est nimis. Et quia timuērunt obstetricēs Deum, ædificāvit eīs domōs. Præcēpit ergō Pharaō omnī populo suō, dīcēns: “Quidquid masculinī sexūs nātum fuerit, in flūmen prōiicite: quidquid femininī, reservatē.”

scientia, -ae (f): id quod scītur

cōfortāre: fortē facere, consolārī

Capitulum Secundum

Ēgressus est post hæc vir dē domō Lēvi: et accēpit uxōrem stirpis suæ. Quæ concēpit, et peperit filium : et vidēns eum ēlegantem, abscondit tribus mēnsibus.

fiscella, -ae (f)

scirpus, -ī (m)

Cumque iam cēlāre nōn posset, sūmpsit fiscellam scirpeam, et līnīvit eam bitūmine

stirps, stirpis (m/f): truncus arboris; sed hīc significat familiam (fortasse, e.g., filia sororis patris)

concipere: femina quae concipit efficit ut infans in sē incipit crescere

ēlegāns = pulcher

scirpeus/a/um: ex scirpīs factus

līnere: ponere rem aliquam mollem in alterā premendō ac tergendō

bitūmen, -inis (n): māteria mollis atque ātra in terrā inventa quae pōnitur in rēbus nē aqua īfluere possit

pix, picis (f): māteria mollis atque ātra ex parte arboris facta bitūminī similis

cārex, cāricis (f): herba acuta et durissima

cārectum, -ī (n): locus caricibus plenus

rīpa, -ae (f): terra tangēns flumen

cōsiderāns ēventum reī: exspectans ut videat quid futurum sit

crepīdo, -inis (f): ripa fluminis lapidibus strata

alveus, -ī (m): fossa, per quam fluvius fluit

gradī: gradum facere, ambulāre

papyrio, -ōnis (m): locus multīs cum papyris

famula, -ae = ancilla

miserta (+ gen.): tristis propter aliquem miserum

nūtrīre: dāre lac

īfantulus/a/um: parvus īfans

suscipere: sumere, capere; subtus accipere aut prehendere

adultus/a/um: iam vir/femina, non puer/puella

adoptāre: qui aliquem adoptat efficit ut filia vel filius suus fiat

ac pice: posuitque intus īfantulum, et exposuit eum in cārectō rīpæ flūminis, stante procul sorōre eius, et cōsiderante ēventum reī. Ecce autem dēscendēbat filia Pharaōnis ut lavārētur in flūmine. Et puellæ eius gradiēbantur per crepīdinem alveī. Quæ cum vīdisset fiscellam in papȳriōne, mīsit ūnam ē famulābus suīs: et allātam aperiēns, cernēnsque in eā parvulum vāgientem, miserta eius, ait: “Dē īfantibus Hebræōrum est hīc.”

Cui soror puerī: “Vīs,” inquit, “ut vādam, et vōcem tibi mulierem hebræam, quæ nūtrīre possit īfantulum?”

Respondit: “Vāde.”

Perrēxit puella et vocāvit mātrem suam. Ad quam locūta filia Pharaōnis: “Accipe,” ait, “puerum istum, et nūtrī mihi: ego dabō tibi mercēdem tuam.”

Suscēpit mulier, et nūtrīvit puerum: adulturnque trādidit filiæ Pharaōnis. Quem illa adoptāvit in locum filii, vocāvitque nōmen eius Moysēs, dīcēns: “Quia dē aquā tulī eum.”

In diēbus illīs postquam crēverat Moy-sēs, ēgressus est ad frātrēs suōs: vīditque af-flictiōnem eōrum, et virum aegyptium per-cutientem quemdam dē Hebræīs frātribus suīs. Cumque circumspexisset hūc atque il-lūc, et nūllum adesse vīdisset, percussum Ægyptium abscondit sabulō. Et ēgressus diē alterō cōspexit duōs Hebræōs rixantēs: dīxitque eiī quī faciēbat iniūriam: “Quārē percutis proximum tuum?”

Quī respondit: “Quis tē cōstituit prīn-cipem et iūdicem super nōs? num occīdere mē tū vīs, sicut heri occīdistī Ægyptium?”

Timuit Moysēs, et ait: “Quōmodo pa-lam factum est verbum istud?”

Audīvitque Pharaō sermōnem hunc, et quārēbat occīdere Moysēn: quī fugiēns dē cōspectū eius, morātus est in terrā Ma-dian, et sēdit iuxtā puteum. Erant autem sacerdōtī Madian septem filiāe, quae vēnē-runt ad hauriendam aquam: et implētīs ca-nālibus adaquāre cupiēbant gregēs patris suī. Supervēnēre pāstōrēs, et ēiēcērunt eās: sur-rēxitque Moysēs, et dēfēnsīs puellīs, adaquā-vit ovēs eārum. Quae cum revertissent ad

percutere: pulsare, afficere, et quasi vulnerare dolore

sabulum, -ī (n)

abscondere: rem aliquam aliquo in loco ponere, ut celetur

rixāre: certāre

prīnceps, prīcipis (m): rex; dux

iūdex, iūdicis (m/f)

palam ↔ celatum

puteus, -ī (m)

haurīre: sumere ex loco ubi aqua est
adaquāre: aquam dāre

supervēnīre: subitō adesse nocendī causā

supervēnēre = supervēnērunt

vēlox, -ōcis: celer

Raguel patrem suum, dīxit ad eās: “Cūr vēlōcius vēnistis solitō?”

īnsuper: praeterea
pōtus, -ūs (m) = pōtiō

Respondērunt: “Vir aegyptius liberāvit nōs dē manū pāstōrum: īnsuper et hausit aquam nōbīscum, pōtumque dedit ovibus.”

comedere: totum ēsse; ēsse

At ille: “Ubi est?” inquit: “quārē dīmīsistis hominem? vocātē eum ut comedat pānem.”

advena, -ae (m) quī nōn est cīvis, qui ab aliō locō venit
terra aliēna: terra ubi is nōn natus est

Iūrāvit ergō Moysēs quod habitāret cum eō. Accēpitque Sephoram filiam eius uxōrem: quæ peperit eī filium, quem vocāvit Gersam, dīcēns: “Advena fuī in terrā aliēnā.”

adiūtor, -ōris (m): qui adiuvat

Alterum vērō peperit, quem vocāvit Eliezer, dīcēns: “Deus enim patris meī adiūtor meus ēripuit mē dē manū Pharaōnis.”

ingemīscere: dolēre

vōciferātus/a/um < vōciferārī: valde exclamare

gemitus, -ūs (m): sonus atque actus dolendī

pangō, pangere, pepigisse, pactum: constituere, statuere

recordor, -ārī, -ātus sum = meminisse

respicere: aspicere iuvandī causā

Post multum vērō tempore mortuus est rēx Ægyptī: et ingemīscentēs filiī Isrāēl propter opera vōciferātī sunt: ascenditque clāmor eōrum ad Deum ab operibus. Et audīvit gemitum eōrum, ac recordātus est fōderis quod pepigit cum Abraham, Isaac et Iācōb. Et respexit Dominus filiōs Isrāēl et cognōvit eos.

Capitulum Tertium

Moysēs autem pāscēbat ovēs Iethrō suī sacerdōtis Madiān: cumque mināsse gre-gem ad interiōra dēserti, venit ad montem Deī Horeb. Appāruitque eī Dominus in flam-mā ignis dē mediō rubī: et vidēbat quod rubus ārdēret, et nōn combūrerētur. Dī-xit ergō Moysēs: “Vādam, et vidēbō vīsiō-nem hanc magnam, quārē nōn combūrātur rubus.”

Cernēns autem Dominus quod pergeret ad videndum, vocāvit eum dē mediō rubī,

socer, socerī: pater uxoris vel pater marītī

mināre: cōgere animālia

interiōr, -ōris (adj.): magis intus

dēserta, -ōrum (n): locus ubi paene nihil est; locus sine imbre et aquā

rubus, -ī (m): quaedam herba

ārdēre: habēre ignem in sē

combūrere: igne perdere

vādere: īre, ambulāre

vīsiō, -ōnis (f): quod vīsum est; āctus videndī

et ait: “Moysēs, Moysēs.”

Quī respondit: “Adsum.”

appropriāre = adīre

calceāmentum: quod pedī induitur

terra sāncta: terra deō cōnstitūta

At ille: “Nē appropriēs,” inquit, “hūc: solve calceāmentum dē pedibus tuīs: locus enim in quō stās terra sāncta est.”

Et ait: “Ego sum Deus patris tuī, Deus Abraham, Deus Isaac et Deus Iācōb.”

Abscondit Moysēs faciem suam: nōn enim audēbat aspicere contrā Deum.

afflīctiō, -ōnis (f): rēs quae nocet vel
valde non placet

duritia, -ae (f) < durus/a/um

prae-esse: esse prae alias; dux esse

spatiōsus/a/um: magnus

loca = locī (nom. pl.)

opprimere: efficere ut aliquis surgere
nōn possit

Cui ait Dominus: “Vīdī afflīctionem populi meī in Ægyptō, et clāmōrem eius audīvī propter dūritiam eōrum quī præsunt operibus: et sciēns dolōrem eius, dēscendī ut libērem eum dē manibus Ægyptiōrum, et ēdūcam dē terrā illā in terram bonam, et spatiōsam, in terram quæ fluit lacte et melle, ad loca Chananæī et Hethæī, et Amorrhæī, et Pherezæī, et Hevæī, et Iebusæī. Clāmor ergō filiōrum Isrāēl venit ad mē: vīdīque afflīctionem eōrum, qua ab Ægyptiōs opprimuntur. Sed vēnī, et mittam tē ad Pharaōnem, ut ēducās populum meum, filiōs Isrāēl, dē Ægyptō.”

Dīxitque Moysēs ad Deum: “Quis sum ego ut vādam ad Pharaōnem, et ēdūcam filiōs Isrāēl dē Ægyptō?”

Quī dīxit eī: “Ego erō tēcum: et hoc habēbis signum, quod mīserim tē: cum ēdūxerīs populum meum dē Ægyptō, immolābis Deō super montem istum.”

Ait Moysēs ad Deum: “Ecce ego vādam ad filiōs Isrāēl, et dīcam eīs: Deus patrum vestrōrum mīsit mē ad vōs. Sī dīixerint mihi: ‘Quod est nōmen eius?’ quid dīcam eīs?”

Dīxit Deus ad Moysēn: “EGO SUM QUĪ SUM.” Ait: “Sīc dīcēs filiīs Isrāēl: ‘QUĪ EST mīsit mē ad vōs.’ ”

Dīxitque iterum Deus ad Moysēn: “Hæc dīcēs filiīs Isrāēl: Dominus Deus patrum vestrōrum, Deus Abraham, Deus Isaac et Deus Iācōb, mīsit mē ad vōs: hoc nōmen mihi est in æternum, et hoc memoriāle meum in generatiōnem et generatiōnem.”

“Vāde, et , congregā seniōrēs Isrāēl, et dīcēs ad eōs: Dominus Deus patrum vestrōrum appāruit mihi, Deus Abraham, Deus Isaac et Deus Iācōb, dīcēns: Vīsitāns vīsi-

in æternum: semper

memoriāle, -is (n): id quod memorandum est

congregāre: in unum locum cōgere vel ferre vel ducere

seniōr, -ōris (adj): magis senex; hīc seniōrēs virī, id est, principēs

vīsitāre: vīsum īre

afflīctiō, -ōnis (f): rēs quae nocet vel
valde non placet

tāvī vōs: et vīdī omnia quæ accidērunt vōbīs in Ægyptō. Et dīxī ut ēdūcam vōs dē afflīctiōne Ægyptī in terram Chananæī, et Hethæī, et Amorrhæī, et Pherezæī, et Hevæī, et Iebusæī, ad terram fluentem lacte et melle.”

“Et audient vōcem tuam: ingrediērisque tū, et seniōrēs Isrāēl, ad rēgem Ægyptī, et dīcēs ad eum: Dominus Deus Hebræōrum vocāvit nōs: ībimus viam trium diērum in sōlitūdinem, ut immolēmus Dominō Deō nostrō.”

sōlitūdo, -inis (< solus/a/um):
deserta; locus ubi nemo vel unus habitat

immolāre: sacrificium facere

“Sed ego sciō quod nōn dīmittet vōs rēx Ægyptī ut eātis nisi per manum validam. Extendam enim manum meam, et percutiam Ægyptum in cūnctīs mīrābilibus meis, quæ factūrus sum in mediō eōrum: post hāc dīmittet vōs. Dabōque grātiam populō huic cōram Ægyptiīs: et cum ēgrediēmīnī, nōn exībitis vacuī: sed postulābit mulier ā vīcīnā suā et ab hospitā suā, vāsa argentea et aurea, ac vestēs: pōnētisque eās super filiōs et filiās vestrās, et spoliābitis Ægyptum.”

vacuuus/a/um: sine rēbus (cibō,
vestimentīs, pecuniā)

vīcīnus/a: qui prope habitat

spoliāre: capere rēs aliōrum hominum

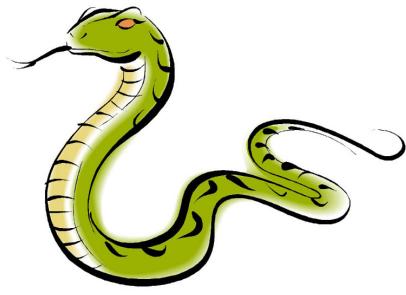
Capitulum Quartum

Respondēns Moysēs ait: “Nōn crēdent mihi, neque audient vōcem meam, sed dīcent: Nōn appāruit tibi Dominus.”

Dīxit ergō ad eum: “Quid est quod tenēs in manū tuā?”

Respondit: “Virga.”

Dīxitque Dominus: “Prōiice eam in ter- prōiicere: procul iacere

coluber, -brī (m)

ram.”

Prōiēcit, et versa est in colubrum, ita ut fugeret Moysēs.

Dīxitque Dominus: “Extende manum tuam, et apprehende caudam eius.”

Extendit, et tenuit, versaque est in virgam. “Ut crēdant,” inquit, “quod appāruebit tibi Dominus Deus patrum suōrum, Deus Abraham, Deus Isaac et Deus Iācōb.”

Dīxitque Dominus rūrsum: “Mitte manum tuam in sinum tuum.”

Quam cum mīsisset in sinum, prōtulit leprōsam īstar nivis. “Retrahe,” ait, “manum tuam in sinum tuum.”

Retrāxit, et prōtulit iterum, et erat similis carnī reliquæ. “Sī nōn crēdiderint,” inquit, “tibi, neque audierint sermōnem signī priōris, crēdent verbō signī sequentis. Quod sī nec duōbus quidem hīs signīs crēdiderint, neque audierint vōcem tuam: sūme aquam flūminis, et effunde eam super āridam, et quidquid hauserīs dē fluviō, vertētur in sanguinem.”

rūrsum = rūrsus

leprōsus/a/um < leprae, -ārum (f):
morbus qui afficit cutem (exterior pars
hominis)

īstar + gen: similis
retrahere: trahere ab aliquō

āridus/a/um: sine aquā

Ait Moysēs: “Obsecrō, Domine, nōn sum ēloquēns ab heri et nūdiustertius: et ex quō locūtus es ad servum tuum, impedītiōris et tardiōris linguae sum.”

eloquēns: bene loquēns
nūdiustertius: ante duōs diēs
ex quō (tempore)
impedītus/a/um: difficile utī

Dīxit Dominus ad eum: “Quis fēcit os hominis? aut quis fabricātus est mūtum et surdum, Perge, igitur, et ego erō in ōre tuō: docēbōque tē quid loquāris.”

fabricatus/a/um: confectus
obsecrāre: orāre, precārī

At ille: “Obsecrō, inquit, Domine, mitte quem missūrus es.”

Irātus Dominus in Moysēn, ait: “Aarōn frāter tuus Lēvitēs, sciō quod ēloquēns sit: ecce ipse ēgreditur in occursum tuum, vidēnsque tē lātābitur corde. Loquere ad eum, et pōne verba mea in ōre eius: et ego erō in ōre tuō, et in ōre illīus, et ostendam vobīs quid agere dēbeātis. Ipse loquētur prō tē ad populum, et erit os tuum: tū autem eris eī in hīs quae ad Deum pertinent. Virgam quoque hanc sūme in manū tuā, in quā factūrus es signa.

pertinēre: e.g, colloquium ad mē pertinet sī hominēs loquuntur dē mē

Abiit Moysēs, et reversus est ad Iethrō socerum suum, dīxitque eī: “Vādam et revertar ad frātrēs meōs in Ægyptum, ut

socer, socerī: pater uxoris vel pater marītī

videam sī adhūc vīvant.”

Cui ait Iethrō: “Vāde in pāce.”

Dīxit ergō Dominus ad Moysēn in Madiān: “Vāde, et revertere in Ægyptum, mortuī sunt enim omnēs quī quærēbant animam tuam.”

Tulit ergō Moysēs uxōrem suam, et fīliōs suōs, et imposuit eōs super asinum: reversusque est in Ægyptum, portāns virgam Deī in manū suā. Dīxitque eī Dominus revertentī in Ægyptum: “Vidē ut omnia ostenta quæ posuī in manū tuā faciās cōram Pharaōne: ego indūrābō cor eius, et nōn dīmittet populum. Dīcēsque ad eum: Hæc dīcit Dominus: Fīlius meus prīmōgenitus Isrāēl. Dīxī tibi: Dīmitte fīlium meum ut serviat mihi; et nōluistī dīmittere eum: ecce ego interficiam fīlium tuum prīmōgenitum.”

Cumque esset in itinere, in dīversōriō occurrit eī Dominus, et volēbat occīdere eum. Tulit idcircō Sephora acūtissimam petram, et circumcīdit praepūtium filiī suī, tetigitque pedēs ejus, et ait: “Spōnsus sanguinum tū mihi es.” Et dīmīsit eum postquam dī-

indūrāre: durum facere

prīmōgenitus: natū maior

dīversōrium, -ī (n): aedificium in quo
hominēs in itinere possunt dormīre

idcircō: proptereā, ideō

petra, -ae (f): lapis

praepūtium, -ī (n): illa pars puerī

quae circumcīditur

spōnsus/a: quī mox alicui maritus vel
uxor erit

xerat: “Spōnsus sanguinum ob circumcīsiōnem.”

Dīxit autem Dominus ad Aarōn: “Vāde vādere: īre, ambulāre in occursum Moysī in dēsertum.”

Quī perrēxit obviam eī in montem Deī, et ūsculātus est eum. Nārrāvitque Moy-sēs Aarōn omnia verba Dominī quibus mi-serat eum, et signa quæ mandāverat. Vē-nēruntque simul, et congregāvērunt cūnc-tōs seniōrēs fīliōrum Isrāēl. Locūtusque est Aarōn omnia verba quæ dīxerat Dominus ad Moysēn: et fēcit signa cōram populō, et crēdidit populus. Audiēruntque quod vīsi-tāsset Dominus fīliōs Isrāēl, et respexisset afflictōnem illōrum: et prōnī adōrāvērunt.

prōnus/a/um: iacēns in pectore

Capitulum Quintum

Post hæc ingressi sunt Moysēs et Aarōn, et dixerunt Pharaonī: “Hæc dicit Dominus Deus Isrāēl: Dīmitte populum meum ut sacrificet mihi in dēsertō.”

ingredī: intus īre

sacrificare animal interficere vel rem offerre ut placeat deō

At ille respondit: “Quis est Dominus, ut audiam vōcem eius, et dīmittam Isrāēl? Nesciō Dominum, et Isrāēl nōn dīmittam.”

Dixeruntque: “Deus Hebræōrum vocā-

sōlitūdō: deserta; locus ubi nemo vel unus habitat

pestis, -is (f): aliquid corporī malum:
e.g., aeger fierī

sollicitāre: allicere

onus, oneris (n): res quae difficile est portare vel agere. e.g.: saccus lapidibus plenus, labor difficilis

succrēscere (sub + crēscere): ab īmō crēscere

requiēs, requieī (f): tempus quō homō non laborat

vit nōs, ut eāmus viam trium diērum in sōlitūdinem, et sacrificēmus Dominō Deō nostrō: nē forte accidat nōbīs pestis aut gladius.”

Ait ad eōs rēx Ægyptī: “Quārē Moysēs et Aarōn sollicitatis populum ab operibus suīs? Īte ad onera vestra.”

Dīxitque Pharaō: “Multus est populus terræ: vidētis quod turba succrēverit: quanto magis sī dederītis eīs requiem ab operibus?”

paleam colligentes

praecipere: imperāre

praefectus, -ī (m): homo qui alicū reī vel negotiō praepositus est

exāctōr, -ī: quī facit ut opera perficiantur

nēquāquam: minimē, nullō modō vadere: īre, ambulāre

stipula, ae media ac longa pars herbae ex quā aliae partēs extendunt

mēnsūra: e.g., si praefectus dicit “pone centum laterēs in hōc vase,” centum laterēs est mēnsūra laterum

Præcepit ergō in diē illō præfectis ope- rum et exāctōribus populī, dīcēns: “Nēquā- quam ultrā dabitis paleās populō ad cōfi- ciendōs laterēs, sīcut prius: sed ipsī vadant, et colligant stipulās. Et mēnsūram laterum, quam prius faciēbant, impōnētis super eōs,

nec minuētis quidquam: vacant enim, et idcīcō vōciferantur, dīcentēs: Eāmus, et sacrificēmus Deō nostrō. Opprimantur ope-ribus, et expleant ea: ut nōn acquiēscant verbīs mendācibus.”

vacāre: sine negotiīs esse
idcirco: propterea, ideo
vociferatus: valde exclamare

opprimere: efficere ut aliquis surgere non possit
explēre: perficere
acquiescere: fidem habere
mendāx, -ācis (adj): mentiēns

Igitur ēgressī præfectī operum et exāctōrēs ad populum dīxērunt: “Sīc dīcit Pharaō: Nōn dō vōbīs paleās: Ite, et colligite sīcubi invenīre poteritis, nec minuētur quidquam dē opere vestrō.”

Dispersusque est populus per omnem terram Ægyptī ad colligendās paleās.

dispergō, dispergere, dispersī,
dispersus: in multās et variās partēs vel loca spargere

Præfectī quoque operum īstābant, dīcentēs: “Completē opus vestrum quotīdiē, ut prius facere solēbātis quandō dabantur vōbīs paleæ.”

īstāre: in vel super aliquā rē stāre
quotīdiē: cotīdiē

flagellum, -ī (n)

Flagellatīque sunt qui præerant operi-

flagellāre: flagellī pulsāre

bus filiōrum Isrāēl, ab exāctōribus Pharaōnis, dīcentibus: “Quārē nōn implētis mēnsūram laterum sīcut prius, nec heri, nec hodiē?”

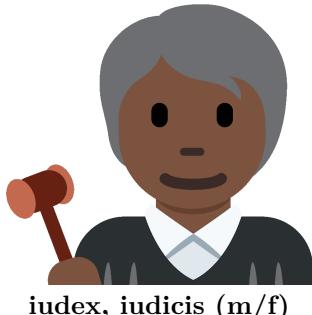
vociferatus: valde exclamare

similiter (adv) < similis

ēn: ecce
famulus, -ī (m) servus

idcirco: propterea, ideo

cōsuētus/a/um: e.g., si cotidie quinque nummos tibi do, hic numerus nummōrum est numerus *cōsuētus* inter nōs

iudex, iudicis (m/f)

Vēnēruntque præpositī filiōrum Isrāēl, et vōciferatī sunt ad Pharaōnem dīcentēs: “Cūr ita agis contrā servōs tuōs? Paleae nōn dantur nōbīs, et laterēs similiter imperantur: ēn famulī tuī flagellīs cædimur, et iniūstē agitur contrā populum tuum.”

Quī ait: “Vacātis ḍōtiō, et idcircō dīcitis: Eāmus, et sacrificēmus Dominō. Īte ergō, et operāminī: paleae nōn dabuntur vōbīs, et reddētis cōsuētum numerum laterum.”

Vidēbantque sē præpositī filiōrum Isrāēl in malō, eō quod dīcerētur eīs: Nōn minūetur quidquam dē lateribus per singulōs diēs. Occurrēruntque Moysī et Aarōn, quī stābant ex adversō, ēgredientibus ā Pharaōne: et dīxērunt ad eōs: “Videat Dominus et iūdicet, quoniam foetēre fēcistis odōrem nostrum cōram Pharaōne et servīs eius, et præbuistis ei gladium, ut occīderet nōs.”

iudicāre: quod iudex tradit
foetēre: emittere malum odorem
odōr, odōris (m) quod nasus sentit
praebēō, praebēre, praebūī, praebītum: offerre

Reversusque est Moysēs ad Dominum,

et ait: “Domine, cūr afflīxistī populum istum? Quārē mīsistī mē? Ex eō enim quō ingressus sum ad Pharaōnem ut loquerer in nōmine tuō, afflīxit populum tuum: et nōn līberāstī eōs.”

affligere: perdere

ingredī: intus īre

affligere: perdere

Capitulum Sextum

Dīxitque Dominus ad Moysēn: “Nunc vidēbis quæ factūrus sim Pharaōnī: per manūnum enim fortē dīmittet eōs, et in manū rōbustā ēiiciet illōs dē terrā suā.”

Moysēn (acc)

Pharaō, -ōnis (m): rēx Aegyptōrum

rōbustus/a/um: durus, rigidus, valens

Locūtusque est Dominus ad Moysēn dīcēns: “Ego Dominus quī appāruī Abraham, Isaac et Iācōb in Deō omnipotente: et nōmen meum Adonaī nōn indicāvī eīs. Pepigīque fōedus cum eīs, ut darem eīs terram Chanaan, terram peregrinātiōnis eōrum, in

omnipotens: habens omnem potestatem

Adonaī: vocabulum Hebraicum significans ‘domini’

indicāre: ostendere, monstrāre

pangō, pangere, pepigisse, pactum: constituere, statuere

peregrinātiō, -ōnis (f) < peregrinārī: iter facere per aliēna loca, patria procul abīre

gemitus: sonus atque actus dolendi

opprimere: efficere ut aliquis surgere non possit

recordor, -ārī, -ātus sum: meminisse

pactum, -ī (n): quod inter aliquos convenit

ergastulum, -ī: carcer rusticus

brāchium = bracchium

excelsus/a/um: altus

iūdiciūm, -ī quod iudex tradit

iudex, iudicis (m/f)

acquiescere: fidem habere

angustia, -ae (f): locus nōn latus

spīritus, -ūs (m): animus

ingredī: intus īre

præsertim: praecipue

labium: labrum

“incircumcisus labiīs”: fortasse homo

labiīs “incircumcisus” non iam ad

loquendum deō constitutus est, sicut vir

incircumcisus non iam ad deum

serviendum constitutus est

quā fuērunt advenæ. Ego audīvī gemitum filiōrum Isrāēl, quō Ægyptiī oppressērunt eōs: et recordātus sum pactī meī. Ideō dīc filiīs Isrāēl: Ego Dominus quī ēdūcam vōs dē ergastulō Ægyptiōrum, et ēruam dē servitūte, ac redimam in brāchiō excelsō et iūdiciīs magnīs. Et assūmam vōs mihi in populum, et erō vester Deus: et sciētis quod ego sum Dominus Deus vester quī ēdūxerim vōs dē ergastulō Ægyptiōrum, et indūxerim in terram, super quam levāvī manum meam ut darem eam Abraham, Isaac et Iācōb: daboque illam vōbīs possidendam. Ego Dominus.”

Nārrāvit ergō Moysēs omnia filiīs Isrāēl, quī nōn acquiēvērunt eī propter angustiam spīritūs et opus dūrissimum.

Locūtusque est Dominus ad Moysēn, dīcēns: “Ingredere, et loquere ad Pharaōnem rēgem Ægyptiī, ut dīmittat filiōs Isrāēl dē terrā suā.”

Respondit Moysēs cōram Dominō: “Ecce filiī Isrāēl nōn audiunt mē: et quōmodo audiet Pharaō, præsertim cum incircumcisus sim labiīs?”

Locūtusque est Dominus ad Moysēn et Aarōn, et dēdit mandātum ad filiōs Isrāēl, et ad Pharaōnem rēgem Ægyptī ut ēdūcerent filiōs Isrāēl dē terrā Ægyptī.

mandātum, -ī (n) id quod imperatum vel traditum est

Capitulum Septimum

Dīxitque Dominus ad Moysēn: “Ecce cōstituī tē Deum Pharaōnis: et Aarōn frāter tuus erit prophēta tuus. Tū loqueris eī omnia quæ mandō tibi: et ille loquētur ad Pharaōnem, ut dīmittat filiōs Isrāēl dē terrā suā. Sed ego indūrābō cor eius, et multiplicābō signa et ostenta mea in terrā Ægyptī, et nōn audiet vōs: immittamque manum meam super Ægyptum, et ēdūcam exercitum et populum meum filiōs Isrāēl dē ter-

Pharaō, -ōnis (m): rēx Aegyptōrum

prophēta, -ae (m): homo sanctus qui

bene deum intellegit et de deo loquitur

mandāre: tradere

indūrāre: durum facere

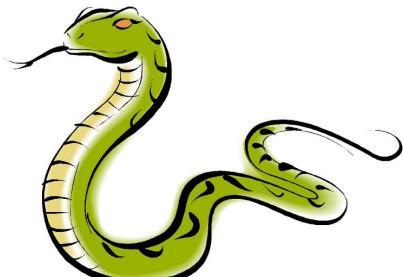
multiplicare: multum facere; augere

immitere: intus mittere, inducere

iudex, iudicis (m/f)

iūdicium, -ī (n): quod iudex tradit
praecipere: imperare

coluber, -brī (m)

ingredī: intus īre
praecipere: imperare

maleficus, -ī (m): homo quī rēs
mirabilēs facere potest
incantatiō, -ōnis (f) vis quā maleficus
rem mirabilem facit
arcānum, -ī (n): rēs occulta
similiter (adv) < similis

dracō, -ōnis (m): coluber
indūrāre: durum facere
praecipere: imperare

rā Ægyptī per iūdicia maxima. Et scient
Ægyptiī quia ego sum Dominus quī exten-
derim manum meam super Ægyptum, et
ēdūxerim filiōs Isrāēl dē mediō eōrum.”

Fēcit itaque Moysēs et Aarōn sīcut prae-
cēperat Dominus: ita ēgerunt. Erat autem
Moysēs octōgintā annōrum, et Aarōn octō-
gintā trium, quandō locūtī sunt ad Pharaō-
nem.

Dīxitque Dominus ad Moysēn et Aarōn:
“Cum dīixerit vōbīs Pharaō, ostendite signa:
dīcēs ad Aarōn: Tolle virgam tuam, et prōii-
ce eam cōram Pharaōne, ac vertētur in co-
lubrum.”

Ingressī itaque Moysēs et Aarōn ad Pha-
raōnem, fēcērunt sīcut praeccēperat Dominus:
tulitque Aarōn virgam cōram Pharaōne et
servīs eius, quæ versa est in colubrum. Vo-
cāvit autem Pharaō sapientēs et maleficōs
et fēcērunt etiam ipsī per incantatiōnēs Ae-
gyptiacās et arcāna quaedam similiter. Prōiē-
cēruntque singulī virgās suās, quae versae
sunt in dracōnēs: sed dēvorāvit virga Aarōn
virgās eōrum. Indūrātumque est cor Pha-
raōnis, et nōn audīvit eōs, sīcut praeccēperat

Dominus.

Dixit autem Dominus ad Moysen: “Ingravatum est cor Pharaonis: non vult dimittere populum. Vade ad eum mane, ecce egrediatur ad aquas: et stabis in occursum eius super ripam fluminis: et virgam quae conversa est in draconem, tolles in manus tuas. Dic esque ad eum: Dominus Deus Hebreorum misit me ad te, dicens: Dimitte populum meum ut sacrificet mihi in deserto: et usque ad praesens audire noluisti. Haec igitur dicit Dominus: In hoc sciens quod sim Dominus: ecce percutiam virginem, quae in manu mea est, aquam fluminis, et vertetur in sanguinem. Pisces quoque, qui sunt in fluviis, morientur, et computrescent aquae, et affligentur Aegyptii bibentes aquam fluminis.”

Dixit quoque Dominus ad Moysen: “Dic ad Aarón: Tolle virgam tuam, et extende manum tuam super aquas Aegypti, et super fluviis eorum, et rivos ac paludes, et omnem lacum aquarum, ut vertantur in sanguinem: et sit crux in omni terra Aegypti, tam in lignis vasibus quam in saxis.”

ingravare: facere gravem

stabis in occursum eius: stabis in loco ubi occurreris ei

computrescere: facere malum odorem
(id quod nasus sentit) propter rem mortuam

affligere: perdere

palus, palidis (f): aqua non fluens

saxum, -i (n): lapis

praecipere: imperāre

ēlevāre: tollere; sursum levāre

indurare: durum facere

praecipere: constituere; imperāre

circuitus, -ūs (m): locus circum
alterum locum

Fēcēruntque Moysēs et Aarōn sīcut præcēperat Dominus: et ēlevāns virgam percussit aquam flūminis cōram Pharaōne et servīs eius: quæ versa est in sanguinem. Et piscēs, quī erant in flūmine, mortuī sunt: computruitque fluvius, et nōn poterant Ægyptiī bibere aquam flūminis, et fuit sanguis in tōtā terrā Ægypti. Fēcēruntque similiter malefici Ægyptiōrum incantatiōnibus suīs: et indūratum est cor Pharaōnis, nec audīvit eōs, sīcut præcēperat Dominus. Āvertitque sē, et ingressus est domum suam, nec apposuit cor etiam hāc vice. Fōdērunt autem omnēs Ægyptiī per circuitum flūminis aquam ut biberent: nōn enim poterant bibere dē aquā flūminis. Implētīque sunt septem diēs, postquam percussit Dominus fluvium.

abscondere: rem aliquam aliquo in loco ponere, ut celetur
acquiescere: fidem habere
adaquāre: aquam dāre
adiūtor, -ōris (m): qui adiuvat
Adonai: vocabulum Hebraicum significans 'domini'
adoptāre: qui aliquem adoptat efficit ut filia vel filius suus fiat
adultus/a/um: iam vir/femina, non puer/puella
afflīctiō, -ōnis (f): rēs quae nocet vel valde non placet
affligere: perdere
afflīgere: perdere
alveus, -ī (m): fossa, per quam fluvius fluit
arcānum, -ī (n): rēs occulta
ārdēre: habēre ignem in sē
āridus/a/um: sine aquā
bitūmen, -inis (n): māteria mollis atque ātra in terrā inventa quae pōnitur in rēbus nē aqua īfluere possit
calceāmentum: quod pedī induitur
cārectum, -ī (n): locus caricibus plenus
cārex, cāricis (f): herba acuta et durissima
combūrere: igne perdere
comedere: totum ēsse; ēsse
concipere: femina quae concipit efficit ut infans in sē incipit crescere
cōfortāre: fortem facere, consolārī
congregāre: in unum locum cōgere vel ferre vel ducere
cōservāre: servāre
cōsiderāns ēventum reī: exspectans ut videat quid futurum sit
crepīdo, -inis (f): ripa fluminis lapidibus strata
dēserta, -ōrum (n): locus ubi paene nihil est; locus sine imbre et aquā
dispergō, dispergere, dispersī, dispersus: in multās et variās partēs vel loca spargere
dīversōrium, -ī (n): aedificium in quō hominēs in itinere possunt dormīre
dracō, -ōnis (m): coluber
ēlevāre: tollere; sursum levāre
eloquēns: bene loquēns
ēn: ecce
ergastulum, -ī: carcer rusticus
exactōr, -ī: quī facit ut opera perficiantur
excelsus/a/um: altus
explēre: perficere
fabricatus/a/um: confectus
famulātus, -ūs (m): servitus; conditiō servōrum
flagellāre: flagellīs pulsāre
foetēre: emittere malum odorem
gemitus, -ūs (m): sonus atque actus dolendī
germināre: emittere germina (ea quae ex

herbīs veniunt: semen, fructus, cēt.)
gradī: gradum facere, ambulāre
haurīre: sumere ex loco ubi aqua est
idcirco: propterea, ideo
idcirō: proptereā, ideō
illūdere: deridere
immolāre: sacrificium facere
impeditus/a/um: difficile ūtī
in aeternum: semper
indicāre: ostendere, monstrāre
indūrāre: durum facere
īfantulus/a/um: parvus īfans
ingemīscere: dolēre
ingravare: facere gravem
ingravāre: facere gravem
ingredi: intus īre
inguere: cum vi accedere
īstāre: in vel super aliquā rē stāre
īstar + gen: similis
īsuper: praeterea
interiōr, -ōris (adj.): magis intus
iudicāre: quod iudex tradit
iūdiciūm, -ī (n): quod iudex tradit
labium: labrum
leprōsus/a/um < leprae, -ārum (f): morbus qui afficit cutem (exterior pars hominis)
linere: ponere rem aliquam mollem in alterā premendō ac tergendō
lutum, -ī (n): terra humida
maleficus, -ī (m): homo quī rēs mirabilēs facere potest
mandāre: tradere
mas, maris (m): homo (vel animal)
masculinus
memoriāle, -is (n): id quod memorandum est
mendāx, -ācis (adj): mentiēns
mināre: cōgere animālia
miserta (+ gen.): tristis propter aliquem miserum
multiplicare: multum facere; augere
multiplicāre: multum facere; augēre
nēquāquam: minimē, nullō modo
nōn fēcērunt iuxtā praeceptum regis: non parent praeceptō rēgis
nūdiustertius: ante duōs diēs
nūtrīre: dāre lac
obsecrāre: orāre, precārī
obstetrix, -īcis (f): femina quae iuvat feminam gravidam parere
omnipotens: habens omnem potestatem
onus, oneris (n): res quae difficile est portare vel agere. e.g: saccus lapidibus plenus, labor difficilis
onus, oneris (n): res quam difficile est portare vel agere. e.g: saccus lapidibus plenus, labor difficilis

opprimere: efficere ut aliquis surgere non possit
opprimere: efficere ut aliquis surgere nōn possit
palūs, palūdis (f): aqua nōn fluēns
pangō, pangere, pepigisse, pactum: constituere, statuere
papyrio, -ōnis (m): locus multīs cum papyris
partus, -ūs (m): actus pariendi
percutere: pulsare, afficere, et quasi vulnerare dolore
per-dūcere: trahere
pertinēre: e.g., colloquium ad mē pertinet sī hominēs loquuntur dē mē
pestis, -is (f): aliquid corporī malum: e.g., aeger fiērī
petra, -ae (f): lapis
Pharaō, -ōnis (m): rēx Aegyptōrum
pix, picis (f): māteria mollis atque ātra ex parte arboris facta bitūminī similis
praeceptum, -ī: quod praecipitur
praecipere: constituere; imperāre
praecipere: imperare
praecipere: imperare
prae-esse: esse prae alias; dux esse
praefectus, -ī (m): homo qui alicui reī vel negotiō praepositus est
praepositus eīs magistrōs operum: dedit magistrīs potestatem super opera filiōrum Isrāēl
praepūtium, -ī (n): illa pars puerī quae circumciditur
præsertim: praecipue
prīmōgenitus: natū maior
prīnceps, prīncipis (m): rex; dux
prōiicere: procul iacere
prōnus/a/um: iacens in pectore
quasi germinantēs: non vero germinantēs (quia hominēs non germinant) sed vidērī aliquō modō germināre
quotidiē: cotidiē
recordor, -ārī, -ātus sum: meminisse
requiēs, requieī (f): tempus quō homō non laborāt
reservāre: servāre, conservāre
respicere: aspicere iuvandī causā
retrahere: trahere ab aliquō
rīpa, -ae (f): terra tangēns flumen
rixāre: certare
rōborāre: virēs dāre
rōbustus/a/um: durus, rigidus, valens
rubus, -ī (m): quaedam herba
saxum, -ī (n): lapis
scientia, -ae (f): id quod scītur
scirpeus/a/um: ex scirpīs factus
seniōr, -ōris (adj): magis senex; hīc seniōrēs
virī, id est, principēs
sīcubi: sī in aliquō locō

socer, socerī: pater uxōris vel pater marītī
solitudo: deserta; locus ubi nemo vel unus habitat
sōlitūdō: deserta; locus ubi nemo vel unus habitat
sōlitūdo, -inis (< solus/a/um): deserta; locus ubi nemo vel unus habitat
sollicitāre: allicere
spatiōsus/a/um: magnus
spīritus, -ūs (m): animus
spoliāre: capere rēs aliōrum hominum
spōnsus/a: quī mox alicui maritus vel uxor erit
stirps, stirpis (m/f): truncus arboris; sed hīc significat familiām (fortasse, e.g., filia sororis patris)
succrēscere (sub + crēscere): ab īmō crēscere
supervēnīre: subitō adesse nocendī causā
suscipere: sumere, capere; subtus accipere aut prehendere
terra aliēna: terra ubi is nōn natus est
terra sāncta: terra deō cōnstitūta
vacāre: sine negotiīs esse
vacuuus/a/um: sine rēbus (cibō, vestimentīs, pecuniā)

vādere: īre, ambulāre
vēlox, -ōcis: celer
vīcīnus/a: qui prope habitat
vīsiō, -ōnis (f): quod vīsum est; āctus videndī
vīsitāre: vīsum īre
vōciferātus/a/um < vōciferārī: valde exclamāre